

УДК 330.341.1

*В. О. Крупська,
консультант відділу по забезпеченню діяльності керівництва, Одеська обласна рада,
аспірант кафедри менеджменту і маркетингу, Одеська національна академія зв'язку
імені О. С. Попова*

СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

V. Krupska,
Consulter of the Division Providing Activity Support to Administration, Odessa Regional Council,
Postgraduate student of The Chair of Management and Marketing, Odessa national academy
of telecommunicacations named after A.S.Popov

STRUKTURA AND FEATURES OF FORMING OF INNOVATIVE POTENTIAL OF ENTERPRISES OF POSTAL CONNECTION

У статті розглянуто теоретичні аспекти сутності інноваційного потенціалу як економічної категорії в науковій літературі, досліджено його структуру, складові, особливості. Проаналізовано особливості інноваційної діяльності підприємств поштового зв'язку України, врахування яких є важливим фактором при формуванні та управлінні їх інноваційним потенціалом у сучасних умовах господарювання.

In the articles considered theoretical aspects of essence of innovative potential as an economic category in scientific literature, his structure, constituents, features, is considered. The features of innovative activity of enterprises of postal connection of Ukraine, an account of which is an important factor at forming and management of them by innovative potential in the modern terms of menage are analysed.

Ключові слова: інноваційний потенціал, підприємство, складова, структура, формування, управління, поштовий зв'язок.

Key words: innovative potential, enterprise, constituent, structure, forming, management, postal connection.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інноваційний розвиток підприємств є складовою частиною інноваційного розвитку економіки кожної країни і важливим аспектом відтворення виробничих відносин, що полягає у оновленні складу і побудови основних фондів, удосконаленні організації їх використання як на стадії формування, так і науково-технічної підготовки виробництва тощо.

Саме поштовий зв'язок є тією основою, що забезпечує стійкий розвиток сучасного суспільства шляхом надання послуг традиційної пошти, фінансових та інших комерційних послуг, необхідних для повноцінного розвитку та формування інноваційного суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню і вивченню проблем формування, розвитку й управління інноваційним потенціалом підприємств присвячена достатня кількість наукових робіт.

Так серед науковців, які займаються проблемами інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, зокре-

ма розвитку інноваційного потенціалу, слід відмітити наукові праці І. Балабанова, О. Балацького, М. Войнаренка, С. Кочеткова, Н. Краснокутської, Є. Лапіна, В. Нижника, О. Олексюка, Н. Тарнавської, Л. Федулової, Л. Череднікової, Н. Чухрай, В. Шматка та ін.

Зокрема, вагомий внесок у розвиток методології формування, оцінки та управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання зроблено В. Олександровою, Ю. Бажалом, Б. Буркинським, А. Власовою, Є. Галушкою, І. Галицею, В. Гейцем, С. Глазьєвим, Н. Гончаровою, С. Ілляшенком, С. Ільєнковою, О. Лапко, Б. Малицьким, В. Мединським, У. Менсфілдом, Б. Санто, Й. Шумпетером, Ю. Шипуліною, Ю. Яковцем.

Формування наукових засад та прикладного інструментарію розвитку ринку послуг зв'язку та вирішення проблем розвитку галузі зв'язку розглядали в наукових працях вітчизняні науковці: Л. Беркман, С. Довгий, М. Дудченко, В. Загорулько, О. Князева, Л. Кузнєцова, В. Орлова, С. Скляренко.

Однак незважаючи на велику кількість робіт, присвячених теорії потенціалів та інноваційній діяльності, погод-

Таблиця 1. Порівняння підходів до визначення структури інноваційного потенціалу

Автор, праця	Складові інноваційного потенціалу
Канигін Ю.М.	Інтелектуальна, освітня, кадрова, технологічна, технічна
Олдак П.Г.	Наукова, освітня, управлінська
Льбін М.С.	Науково-технічна, інформація, управління, кадри
Лузін А.Є.	Організаційна структура, технологія, організація роботи, стиль управління
Громека В.І.	Наукова, освітня, управлінська, технічна
Галушка Є.С.	Кадрова, інформаційно-методологічна, матеріально-технічна, організаційно-управлінська
Сліпець Ю.С., Косенко А.П.	Наукова, виробнича, кадрова, матеріально-технічна, інформаційна
Гольдштейн Г.Я.	НДДКР, маркетинг, виробництво, управління
Мединський В.Г., Льеменов С.В.	Науково-дослідна, техніко-технологічна, виробнича, комерційна
Льськова С.Д.	Науково-дослідна, проектно-конструкторська, технологічна
Фатхудинов Р.А.	Маркетинг, НДДКР, організаційно-технологічна, виробнича, комерційна
Фесенко І. А.	Науково-дослідна, техніко-технологічна, маркетингова, фінансова
Ніронович Н.І.	Виробнича, патентно-ліцензійна, технологічна, фінансова, організаційно-управлінська
Новікова І.В.	Інноваційні ресурси: кадрові, науково-технічні, виробничо-технологічні, фінансово-економічні; каталізатори: мотивація, організаційно-управлінські елементи

Джерело: [19].

женого розуміння категорії "інноваційний потенціал" не існує. Як правило, у наукових працях цей термін застосовується при розв'язанні інших науково-пізнавальних завдань. У багатьох дослідженнях автори концентрують свої зусилля на вивченні окремих сторін інноваційного потенціалу, тому в науковій літературі представлені специфічні визначення, які мало співвідносяться між собою.

Залишаються також недостатньо розробленими проблеми розвитку інноваційного потенціалу на мікрорівні, який представлений підприємствами, зокрема, поштового зв'язку. Реалізація таких завдань підприємств вимагає забезпечення всіма видами ресурсів і досягнення як найкращого їх використання. З цієї метою необхідно сформувати відповідні стратегії управління розвитком інноваційного потенціалу, в яких необхідно передбачити різноманітні аспекти вдосконалення всіх видів діяльності, врахувати критерії оцінки щодо менеджменту на підприємстві [16].

Разом із цим потребують структурування взаємозв'язки стратегічних та інноваційних процесів та механізм їхньої інтеграції, що обґрунтовує оцінку, відбір та аналіз напрямів розвитку підприємства, зокрема, поштового зв'язку на основі інновацій.

Таким чином, актуальність дослідження і наявність невирішених теоретичних і практичних проблем, принципів і методів інноваційного розвитку підприємств поштового зв'язку України обумовили вибір напряму дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розгляд теоретичних аспектів сутності інноваційного потенціалу як економічної категорії в науковій літературі, його структури, складових, особливостей. Проаналізувати особливості інноваційної діяльності підприємств поштового зв'язку України, врахування яких є важливим фактором при формуванні та управлінні їх інноваційним потенціалом у сучасних умовах господарювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття інноваційного потенціалу є досить новим в сучасній економічній науці. Із посиленням уваги до інно-

ваційного розвитку країн, регіонів, галузей, окремих суб'єктів господарювання зокрема, із виникненням понять "інновація", "інноваційна діяльність" виникла потреба у використанні поняття "інноваційний потенціал" [16].

Відповідно до законодавства України інновації — це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Інноваційну діяльність розуміють як діяльність, спрямовану на вирішення і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, яка зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [17].

Зазначимо, що у багатьох дослідженнях автори концентрують свої зусилля на дослідженні окремих сторін інноваційного потенціалу, тому в науковій літературі представлені його специфічні визначення, що слабо співвідносяться між собою. Так, інноваційний потенціал — це сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності [2].

В.А. Верба, І.В. Новікова інноваційний потенціал підприємства трактують як сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, та чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [4].

І.Р. Бузько стверджує, що інноваційний потенціал визначається здатністю підприємства розробляти й реалізувати інноваційні проекти [3].

Такої ж точки зору дотримується С.Н. Ілляшенко, наголошуючи на науково-технічну основу й орієнтацію об'єкта дослідження на споживача й характеризуючи інноваційний потенціал підприємства, як здатність до впровадження досягнень науки й техніки в конкретні товари, які можуть задовольнити потреби й запити споживачів [7].

С.В. Кочетов вважає, що інноваційний потенціал є сукупною здатністю наявних у підприємства ресурсів досягати поставлених інноваційних цілей [8].

Іноді поняття "інноваційний потенціал" ототожнюється з науковим, інтелектуальним, творчим та науково-технічним потенціалом [6, 12, 13, 18, 20].

Слід зазначити, що різняться підходи не лише до визначення змісту категорії "інноваційний потенціал", але і до формування його структури. Найбільш розповсюджені підходи до визначення структури інноваційного потенціалу господарюючого суб'єкта та його складові представлені у табл. 1.

Таке різноманіття підходів до визначення структури інноваційного потенціалу, пояснюється тим, що для кожної конкретної організації необхідний індивідуальний підхід до методики оцінки складових інноваційного потенціалу, який би враховував специфіку її діяльності.

Деякі дослідники, зокрема І.Т. Балабанов, О.Ф. Балацький, А.П. Гречан, С. Губенко, В. Гусев, Н.Г. Яковлева представляють структуру інноваційного потенціалу як

Таблиця 2. Науково-методичні підходи до класифікації інноваційного потенціалу

№	Автор, джерело	Види інноваційного потенціалу	Зміст
1	Кокорін Д.І.	Явний (наявний, статичний)	Характеризує безпосередньо ті ресурси і способи їх використання, якими володіє система в певний проміжок часу і в певній ситуації
		Прихований (можливий, динамічний)	Характеризує приховану перспективу, закладену в ресурсах, тобто існуючі можливості
2	Балабанов І.Т.	Використовуваний	Фактично використовується системою для реалізації поставлених цілей
		Невживаний	Існує в прихованому вигляді, або явний, але через певні причини не включений до списку конкурентних переваг (резерв)
		Бажаний	Це потенціал, рівень і склад якого за параметрами функціонування максимально наближений до оптимального
3	Кравченко С.І., Кладченко І.С.	Дієздатний	Це потенціал, який у будь-який момент часу в певних умовах, можливо задіяти для виконання поставлених завдань і досягнення конкретних цілей
		Недієздатний	Це потенціал, який через об'єктивні і суб'єктивні причини не може бути включений до процесу забезпечення життєдіяльності системи
		Людино-орієнтований	Це потенціал, в структурі якого визначальну роль відіграє людський капітал. Він характерний для молодих підприємств, що виходять на ринок. Ставлячи перед собою головну мету – закріпитися на ринку, вони максимально реалізують можливості керівника (лідера), використовуючи при цьому творчий підхід до рішення проблем і «демократичні» методи управління
4	Добров Г.М., Тонкаль В.Е., Савельєв А.А. та ін.	Техніко-орієнтований	Це потенціал об'єкту (системи), в структурі якого переважає матеріально-технічна складова. Як правило, такий вид інноваційного потенціалу властивий «старожилам» ринку інновацій, які, володіючи достатнім досвідом і фінансовими можливостями, чинять опір конкурентам
		Релевантний інноваційний потенціал	Це потенціал, можливості якого відповідають умовам досягнення бажаних цілей, змісту виконуваних функцій, умовам ефективного функціонування
		Нерелевантний інноваційний потенціал	Це потенціал, якісні і кількісні характеристики якого не відповідають умовам досягнення поставлених цілей, змісту виконуваних функцій, умовам ефективного функціонування
5	Капітан І.Б.	Базовий	Забезпечує можливість реалізації інноваційної діяльності, досягнення цілей, створення економічних цінностей та отримання прибутку від діяльності.
		Прихований	Це активи, які не мають конкретної переваги на сучасному етапі, але можуть набувати базових коштів (кадровий потенціал, накопичений досвід роботи)
		Збитковий	Виявляється у споживанні ресурсів без прибутку від діяльності.
		Пересічний	Це активи, що забезпечують використання інших складових потенціалу (ефективна система збуту, система управління фінансами)

Джерело: [11].

єдність трьох його складових: ресурсної, внутрішньої і результативної, які співіснують взаємно, обумовлюють одна одну та виявляються при використанні як його триєдина сутність [16].

Ресурсна складова інноваційного потенціалу виступає при цьому як "плацдарм" для його формування та включає наступні основні компоненти, що мають різне функціональне призначення: матеріально-технічні, інформаційні, фінансові, людські та інші види ресурсів. Результативна складова виступає віддзеркаленням кінцевого результату реалізації наявних можливостей (у вигляді нового продукту, отриманого в ході здійснення інноваційного процесу). Важливість цієї складової і доцільність відособленого виділення підтверджуються тим, що її збільшення, у свою чергу, сприяє розвитку решти складових (наприклад, ресурсної).

Внутрішня складова є "важелем", що забезпечує дієздатність і ефективність функціонування всіх попередніх елементів. У цілому вказана складова характеризує можливість цілеспрямованого здійснення інноваційної діяльності, тобто визначає здатність системи на принципах комерційної результативності привертати ресурси для ініціації, створення і розвсюдження різного роду нововведень [16].

У сучасних умовах відбувається багато змін, які впливають на інноваційний потенціал, і які слід вра-

ховувати при управлінні ним: розширення варіантів використання ресурсів для досягнення цілей інноваційної діяльності; посилення функцій держави з мобілізації й ефективного використання інноваційних ресурсів; підвищення ролі імовірнісних факторів, пов'язаних із визначенням напряму інноваційного потенціалу; ускладнення змісту, структури й динаміки ресурсної бази інноваційного розвитку економічних суб'єктів [11].

Детальніше охарактеризувати досліджуваний об'єкт можна за допомогою класифікації, основні підходи до якої наведено в табл. 2.

Отже, підбиваючи підсумок, слід відзначити, що інноваційний потенціал має складну та багаторівневу структуру.

При формуванні інноваційного потенціалу підприємства (далі — ІПП) обов'язковими є процеси планування та оптимізації набору ресурсів, можливостей щодо їх ефективного використання в короткостроковому та довгостроковому періодах. Процес формування ІПП передбачає його структуризацію та ідентифікацію потенціалотворюючих елементів, визначення обґрунтованих пропорцій та зв'язків між складовими системи з метою забезпечення стабільної інноваційної діяльності та інноваційного розвитку підприємства.

Оскільки інноваційний потенціал є складною економічною системою, то і формування його повинно відбуватися відповідно до певних закономірностей, які властиві цій системі. Разом з тим інноваційний потенціал характеризується і особливими властивостями, на основі яких він і формується. Сукупність системних, структурних та якісних характеристик визначає особливості ІПП:

1) інноваційний потенціал є емерджентною поліструктурною системою зі складними ієрархічними зв'язками між його елементами;

2) при формуванні інноваційного потенціалу неможливо ізолювати внутрішні процеси від процесів зовнішнього середовища з метою їх відособленого спостереження та дослідження;

3) ІПП має здатність до самовідтворення;

4) інноваційний потенціал як економічна система постійно змінює свої параметри;

5) основою формування ІПП є його структуризація;

6) узгодженість у функціонуванні елементів інноваційного потенціалу дозволяє досягти поставлених цілей;

7) неоднорідні елементи ІПП взаємодіють між собою із синергічним мультиплікативним ефектом;

8) потенціалоутворюючі елементи у своїй взаємодії здатні досягати на певному етапі розвитку збалансованої рівноваги;

9) параметри ІПП мають здатність адаптуватись до постійних, динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання;

10) ІПП має стратегічну спрямованість;

11) спроможність інноваційного потенціалу до активних непередбачуваних дій залежно від способів та методів управління, рівня розвитку самої системи;

12) ІПП здатний до розвитку завдяки безпосередньому та систематичному ініціюванню та комерціалізації новітніх ідей;

13) ІПП визначається, в значній мірі, розмірами та масштабами діяльності підприємства, галузевою специфікою та особливостями господарювання суб'єкта бізнесу, залежить від фактору розміщення та трудозабезпечення тощо.

Формування ІПП — досить складний і трудомісткий процес, що передбачає дослідження всіх складових системи у їх взаємозв'язку та динаміці. Неможливо однозначно встановити ключові правила формування ефективного інноваційного потенціалу та процедури його оптимізації, адже сучасний ринок та його підприємницькі суб'єкти досить різноманітні та багатогранні.

Перш за все, процес формування ІПП визначається територіальним розміщенням, специфікою діяльності, галузевою специфікою, розмірами підприємств.

Галузеві особливості формування ІПП визначаються специфічністю кінцевих результатів інноваційної діяльності в тій чи іншій сфері функціонування, особливостями матеріального, техніко-технологічного, проектно-конструкторського забезпечення інноваційної діяльності, специфікою ринків збуту інновацій тощо [15].

Основа аналізу галузевих особливостей формування ІПП полягає у специфічності технологічних процесів, особливостях організації виробництва, відміні характеристик кінцевого продукту й ресурсів для його виробництва, відміні ринків збуту тощо.

Зазначимо, що поштовий зв'язок є важливою складовою частиною економіки кожної країни, який характеризується специфічними тенденціями у розвитку та формуванні інноваційного суспільства. Поштовий зв'язок є найбільш значущим та доступним видом зв'язку який стимулює економічний, соціальний, технологічний розвиток

кожної держави. Зв'язок належить до найважливішого сектора економіки, який забезпечує функціонування і погоджену роботу всіх державних і господарських систем. Це один з прибуткових ринків України, що динамічно розвивається, є найважливішим елементом економічного розвитку. В результаті глобальних змін в структурі та масштабах виробництва, прискорення науково-технічного прогресу, підвищення ділової активності суспільства, зростання освітнього і культурного рівня населення, розширення зв'язків в національному і міжнародному масштабі значно зростає роль послуг зв'язку. На постіндустріальному етапі розвитку суспільства різко зростає роль і значення послуг зв'язку. Ринку зв'язку належить особлива роль в економіці країни, оскільки її найважливішою функцією є забезпечення потреб суспільства в передачі інформації [14].

Досліджуючи ринок поштового зв'язку України за останні десятиріччя, видно, що він докорінно змінився. Це, в першу чергу, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на розвиток зв'язку. Очевидним є той факт, що підприємства поштового зв'язку розвиваються як територіально (тобто їхнє місце знаходження розповсюджується по всій території України), так і збільшується сфера їхніх послуг (види послуг) [14].

Особливість потенціалу підприємств поштового зв'язку полягає у наступному:

— сфера зв'язку пропонує на ринок унікальний продукт, що поєднує у собі матеріальне виробництво, сферу послуг і технології. Таким чином, підприємства зв'язку функціонують відразу в декількох сферах економіки, що породжує новий виток інновацій;

— через технічні характеристики продукції підприємств зв'язку практично неможливо й недоцільно діяти тільки в національних рамках [9].

Ці особливості підприємств зв'язку є найбільш універсальними.

Розглянемо особливості за кожною складовою потенціалу підприємства зв'язку.

Особливість політико-правової складової потенціалу підприємства поштового зв'язку полягає у відмінній від інших галузей економіки законодавчої бази, на підставі якої галузь функціонує. Також особливість полягає у відмінній від інших галузей економіки структурі надходження інвестицій, оскільки існують як високо привабливі (мобільний зв'язок), так практично непривабливі (поштовий зв'язок, сільська стаціонарна телефонія) сфери діяльності.

Особливість управлінської складової полягає у контролі держави за соціально-значущими послугами та тарифами на них, за якістю послуг тощо.

Особливість економічної складової потенціалу полягає у наявності доволі складної системи взаєморозрахунків між підприємствами зв'язку, що зумовлено тим, що в наданні послуг задіяне декілька підприємств, а оплата здійснюється лише одному підприємству на вихідному етапі. Отримані гроші необхідно розподілити між усіма учасниками технологічного процесу відповідно до внеску кожного.

Особливість інформаційної складової полягає у ринку збуту послуг зв'язку, тому що даними послугами користується майже все населення країни. Також послуги зв'язку проникають в усі інші сфери економічної діяльності. Підприємства зв'язку є активними учасниками міжнародного співробітництва, що зумовлено особливостями надання послуг. Така особливість інформаційної складової значно впливає на всі інші складові потенціалу підприємств зв'язку.

Особливість соціально-екологічної складової потенціалу підприємств зв'язку полягає у специфічності співвідношень керівництва з персоналом підприємства, оскільки в галузі існують різні види власності. Підприємства зв'язку наносять різноспрямований негативний вплив на довкілля. Наприклад, підприємства поштового зв'язку забруднюють середовище через численний автотранспорт, що застосовується для перевезення пошти [9].

Як зазначалось вище, ІПП має стратегічну спрямованість. Тому і управління ним повинно мати стратегічний характер. При виборі концепції управління та стратегії її реалізації особливого значення набуває діагностика ІПП, що дає можливість виявити сильні та слабкі сторони інноваційної діяльності суб'єкта господарювання, визначити невикористані резерви інноваційного розвитку, відслідкувати напрямки збалансування реально досягнутого інноваційного потенціалу, нарощування потенційних можливостей підприємства, оптимізації діючої системи управління.

А.К. Ганієва виділяє 3 підходи до оцінювання ІПП:

— прогностичний (для оцінки стану ІПП необхідно порівняти фактичний стан ІП об'єкта, що аналізується, з концептуальною моделлю ІПП з метою виявлення невикористаних можливостей та причин, що зумовлюють невідповідність бажаного і фактичного стану інноваційного потенціалу підприємства);

— діагностичний (головна риса — виявлення зв'язку "причина — наслідок", "часткове — ціле"; розглядає об'єкт в статистиці і просторово-поелементному розрізі; досліджується синергетичний ефект від заходів, що реалізуються в системі управління інноваційним потенціалом);

— міжгосподарський порівняльний підхід має велике значення при оцінці інноваційного потенціалу на порівняннях підприємств, а також при порівнянні інноваційного потенціалу з нормативом [5].

О.А. Князевою розроблено теоретичні основи діагностики достатності інноваційного потенціалу, які враховують специфічні особливості поштового зв'язку і дозволяють прийняти рішення про доцільність інноваційного розвитку шляхом реалізації таких етапів:

1. На першому етапі відбувається виділення ресурсних складових, які найбільш повно характеризують підприємство поштового зв'язку і формують його інноваційний потенціал.

2. На наступному етапі відбувається формування сукупності індикаторів, що характеризують кожну ресурсну складову інноваційного потенціалу. Для цього розроблено та багатокритеріальну систему індикаторів, які характеризують рівень розвитку ресурсних складових, а також прикладний інструментарій їхнього розрахунку.

3. На третьому етапі визначаються вагові значення кожного індикатора в рамках ресурсної складової. Визначення вагових значень кожного з виділених індикаторів здійснюється методом експертних оцінок.

4. Далі відбувається розрахунок кількісних значень кожного індикатора на підставі застосування розроблених підходів і методів їхнього розрахунку.

5. На п'ятому етапі відбувається корекція одержаних кількісних значень індикаторів з урахуванням їхніх вагових значень, а також визначається інтегральна оцінка кожної ресурсної складової.

6. Далі визначається рівень загального (сумарного) інноваційного потенціалу підприємства поштового зв'язку.

7. Одержана оцінка інноваційного потенціалу порівнюється з критичним (мінімально-припустимим) значенням, що дорівнює 0,5.

8. Одержана оцінка інноваційного потенціалу вище мінімально-припустимої свідчить про достатність інноваційного потенціалу і про доцільність та можливість формування стратегії інноваційного розвитку [10].

ВИСНОВКИ ТА ПОДАЛЬШІ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Проведений аналіз показав, що існують різні підходи до визначення поняття "інноваційний потенціал". Неоднозначність щодо трактування цього поняття породжує труднощі в його дослідженні і інтерпретації отриманих результатів, збільшує можливість невідповідності отриманих результатів поставленим завданням.

2. Формування інноваційного потенціалу є індивідуальним процесом і відбувається на базі аналізу його системних, структурних та якісних характеристик та залежить від розміру, масштабів та специфіки діяльності, територіального розміщення суб'єкта господарювання, що визначає рівень доступу до інноваційних ресурсів підприємства.

3. Від величини інноваційного потенціалу залежить вибір тієї або іншої стратегії інноваційного розвитку. Так, якщо у підприємства є всі необхідні ресурси, то воно може піти шляхом стратегії лідера, розробляючи й впроваджуючи принципово нові або базисні інновації. Якщо інноваційні можливості обмежені, то доцільно їх нарощувати й обирати стратегію послідовника, тобто реалізовувати поліпшуючі технології.

4. Поштовий зв'язок є важливою складовою частиною економіки кожної країни, який характеризується специфічними тенденціями у розвитку та формуванні інноваційного суспільства і є найбільш значущим та доступним видом зв'язку, який стимулює економічний, соціальний, технологічний розвиток держави.

5. Для підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом підприємства зв'язку необхідно застосовувати сучасні концепції управління, які ґрунтуються на взаємодії процесного, ситуаційного та системного підходів. Перш за все, такий підхід продиктовано тим, що інноваційний потенціал є складною системою (тобто потребує розчленування на окремі елементи), функціонує у тісному взаємозв'язку з динамічними компонентами зовнішнього середовища, що вимагає гнучкості та адаптивності інноваційного потенціалу підприємства в різних ситуаціях (ситуаційний підхід). Це, в свою чергу, висуває відповідні вимоги до механізму управління інноваційним потенціалом як процесу (процесний підхід), що визначається конкретною ситуацією.

6. Формування та управління ІПП має орієнтуватись на довгострокову перспективу з врахуванням стратегічних цілей підприємства [15].

7. Подальше дослідження доцільно проводити в напрямі визначення нових складових структури інноваційного потенціалу, їх ролі у зазначеній структурі та впливу на розвиток підприємства поштового зв'язку.

У подальших дослідженнях нами планується практична апробація запропонованих принципів формування інноваційного потенціалу на підприємствах поштового зв'язку Одеської області.

Література:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
2. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: учеб. пособие / И.Т. Балабанов. — СПб.: Питер, 2000. — 432 с.
3. Бузько И. Р. Стратегический потенциал и формирование приоритетов в развитии предприятий: монография / И.Р. Бузько, И.Е. Дмитренко, О.А. Сущенко. — Алчевск: Изд-во ДГМИ, 2002. — 216 с.

4. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В.А. Верба, І.В. Новикова // Проблеми науки. — 2003. — № 3. — С. 22—31.
5. Ганиева А.К. Инновационный потенциал предприятия: анализ структуры и методические подходы к оценке / А.К. Ганиева // Економічний простір. — 2008. — № 10. — С. 177—183.
6. Данько М. Інноваційний потенціал у промисловості України М. Данько // Економіст. — 1999. — № 10. — С. 26—32.
7. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С.М. Ілляшенко. — Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. — 278 с.
8. Кочетов С.В. Методы стимулирования инновационного потенциала предприятия [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.mag.innov.ru. — Назва з екрану.
9. Князева О.А. Стратегія розвитку поштового зв'язку: [навч. посіб.] / Князева О.А. — Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2013. — 100 с.
10. Князева О.А. Інноваційний розвиток підприємств поштового зв'язку: теорія, методологія, практика [Текст:] автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.00.04 / Князева Олена Альбертівна; Ін-т пробл. ринку та економ.-еколог. дослідж. НАН України. — Одеса, 2009. — 39 с.
11. Кривич Я.М. Управління інноваційним потенціалом банку [Текст:] автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Кривич Яна Миколаївна; ДВНЗ "Укр. акад. банк. справи НБУ". — Суми, 2010. — 21 с.
12. Медынский В.Г. Инновационный менеджмент: учебник / В.Г. Медынский. — М.: ИНФРА, 2002. — 295 с.
13. Николаев А. Инновационное развитие и инновационная культура / А. Николаев // Проблеми теорії та практики управління. — 2001. — № 2. — С. 57-63.
14. Новикова І.В., Кравчук В.І. Тенденції розвитку підприємств поштового зв'язку на території України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.old.nuwm.rv.ua/methods/asp/vd1/Ve5728.pdf>. — Назва з екрану.
15. Причепка І.В. Особливості формування інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vchnu_ekon/2010_1_1/103-106.pdf. — Назва з екрану.
16. Управління інноваційним потенціалом промислових підприємств: монографія / В.О. Козловський, І.В. Причепка. — Вінниця: ВНТУ, 2013. — 184 с.
17. Фатхутдінов Р.А. Інноваційний менеджмент [Текст]: підруч. для студ. вуз. / Р.А. Фатхутдінов. — М.: Бізнес-школа "Інтел-Синтез". — 1998. — С. 25.
18. Фридлянов В. Н. Инновационный потенциал как фактор развития. Межгосударственное социально-экономическое исследование / В.Н. Фридлянов, Б.К. Лисин / Инновации. — 2002. — № 7. — С. 17-34.
19. Шипулина Ю.С. Инновационный потенциал хозяйственной системы: состав и структура / Ю.С. Шипулина // Сб. тезисов докладов научно-технической конференции преподавателей, сотрудников, аспирантов и студентов экономического факультета СумГУ. — Сумы: Ризоцентр СумГУ, 2002. — С. 125.
20. Шершнева З.Є. Стратегічне управління / З.Є. Шершнева, С.В. Оборська. — К.: КНЕУ, 1999. — 384 с.
21. Balabanov, I.T. (2000), *Innovacionnyj menedzhment* [The Innovative management] Piter, StPetersburg, Russia.
22. Buzko, I.R., Dmitrenko, I.E. and Suschenko, O.A. (2002), *Strategicheskij potencial i formirovanie prioritetov v razvitii predpriyatij* [Strategic potential and the formation of the priorities in the development of enterprises], *Izd-vo of DGMI, Alchevsk, Ukraine*.
23. Verba, V.A. and Novikova, I.V. (2003), "Methodical recommendations from the estimation of innovative potential of enterprise", *Problems of science*, vol. 3, pp. 22—31.
24. Ganieva, A.K. (2008), "Innovative potential of enterprise: analysis of structure and methodical going near an estimation", *Ekonomichniy prostir*, vol. 10, pp. 177—183.
25. Danko, M. (1999), "Innovative potential in industry of Ukraine", *Economist*, vol. 10, pp. 26-32.
26. Ilyashenko, S.M. (2003), *Upravlinnia innovatsijnym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody* [Management innovative development: problems, conceptions, methods], *University book, Sumy, Ukraine*.
27. Kochetov, S.V. (2005), "Methods of stimulation of innovative potential of enterprise", *Innovacii*, [Online], vol. 7, available at: www.mag.innov.ru (Accessed 16 Oct 2013).
28. Knyazeva, O.A. (2013), *Stratehiia rozvytku poshtovoho zv'iazku* [Strategy of development of postal connection], *ONAZ the name of O.S. Priest, Odesa, Ukraine*.
29. Knyazeva, O.A. (2009), "Innovative development of enterprises of postal connection: theory, methodology, practice", *Ph.D. Thesis, economy, In-t probl. rynku ta ekonom.-ekoloh. doslidzh. NAN Ukrainy, Odesa, Ukraine*.
30. Krivich, Ya.M. (2010), "Management of bank", *Ph.D. Thesis, economy, Ukr. akad. bank. matters of NBU, Sumi, Ukraine*.
31. Medynskiy, V.G. (2002), *Innovacionnyj menedzhment* [The Innovative management], *INFRA, Moscow, Russia*.
32. Nikolaev, A. (2001), "Innovative development and innovation culture", *Problems of theory and practice of management*, vol. 2, pp. 57—63.
33. Novikova, I.V. and Kravchuk, V.I. (2012), "Progress of enterprises of postal connection Trends on territory of Ukraine", *Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, [Online], vol.1, available at: <http://old.nuwm.rv.ua/methods/asp/vd1/Ve5728.pdf> (Accessed 16 Oct 2013).
34. Prichepa, I.V. (2010), "Features of forming of innovative potential of machine-building enterprises", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, [Online], vol. 1, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vchnu_ekon/2010_1_1/103-106.pdf (Accessed 16 Oct 2013).
35. Kozlovskiy, V.O. and Prichepa, I.V. (2013), *Upravlinnia innovatsijnym potentsialom promyslovykh pidpriemstv* [Management of industrial enterprises innovative potential], *VNTU, Vinnytsya, Ukraine*.
36. Fatkhutdinov, R.A. *Innovatsijnyj menedzhment* [Innovative management], *Business-school "Intel-synthesis", Moscow, Russia*.
37. Fridlyanov, V.N. and Lisin, B.K. (2002), "Innovative potential as factor of development. Intergovernmental socio-economic research", *Innovation*, vol. 7, pp. 17—34.
38. Shipulina, U.S. (2002), "Innovative potential of the economic system: composition and structure", *Book of abstracts of lectures of scientific and technical conference of teachers, employees, graduate students and students of economic faculty of SUMGU*.
39. Shersheva, Z.E. and Oborska, S.V. (1999), *Stratehichne upravlinnia* [The Strategic management], *KNEU, Kyiv, Ukraine*.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2013 р.